

نکته‌هایی در باره اتابک

با وصول شماره ۷ - ۸ سال ششم و مشاهده چهره آزادیخواهانه مستشارالدوله صادق و قرائت خاطره او که بوسیله آقای علی صادق فرزند آن مرحوم و خانم مینا صادق که به آن مجله رسیده است بعضی اطلاعاتی را که از پدرم در باره امین السلطان شنیده ام ارسال می‌دارم که با چند سند تازه چاپ کنید. عکسی هم از او که با پدرم در شهر بادن بادن آلمان انداخته اند می‌فرستم.

امین السلطان در اثنای سال ۱۸۸۸ میلادی برای آماده ساختن مسافرت ناصرالدین شاه به اروپا

۸ حبیب المرجب ۱۳۲۲

قربانت گوم چه در استغفار از سزاوار چه در توبه غیر معصوم در و تخطی سگیدار است از
 جانب سزاوار است علمت بیادنی در جواب فرنگت اندک است تپا بی بی داشت
 و بی است بزرگ بر است از آن بعد خدا و شکره شکر علی و اولاد کنه شده و میر است
 شکره شکره سبب سلطه تا و شعاع سلطه تا و اهر بار در از تر این ملت بر خست مظلوم
 گشته شد و نام در زیر است تا نون بر قیامت تا فر فریدم و آن غنا سبب بیایم شود
 مشینه چنان و که خلیفان بهم بود طلب مخصوص و جنب و نیز در حضور در
 ترخیص نجات چهار گم مایون در عهد در و تخطی خطی نور زهم از بهر جنب
 علم آورده واقعا است و امثال ایشان در غا در الوجودی جز بزرگی بر مطلق کارند
 خداوند جز این نیست از عیانت فرمایید اگر آنقدر طاعت شده و اخلاص با آن
 بنده و ابلاغ فرمایید حضرت تسلط بر هر ضایعانی میسر نموده است بر ایالی
 مشرف بهر آن از اولاد بر امان حضرت خدا گمانی عمو تا ستمتند و از جنات
 معذره و تخطی بار است از خوشحالی در پست نیکننده سگوان محنت بود
 اخروستد عمو بهر خدا نماند و سلا و پر ستم بنده ممکن است تا بنده صبر فرمایند
 بسوی و بعد از آن بر است نه کار آتمه طمانی شده اورس بهر بیوسم خدا گمان
 برنی وقت تپیم نامه با گمانت و گرفتار نمود این کاغذ تو سید در حشر غازی
 سینان فرزند از عهد جناب انانی صلیا و امثال ره از شده نیز در حشر است
 و حشر و کدر سلطه

اوت ۱۹ اردیبهشت

آمد و مدتی در شهر بادن بادن بود. دکتر خلیل خان (اعلم الدوله بعدی) که در پاریس تحصیل می‌کرد برای ملاقات امین‌السلطان به بادن بادن آمد. اعلم الدوله در اروپا به اصول آزادیخواهی خوگرفته بود و امین‌السلطان به این محصل بیست و هشت ساله علاقه‌مند شد و این رابطه به دوره مظفرالدین‌شاه کشید. یعنی وقتی که اتابک درین دوره صدراعظم بود و مجبور به استعفا شد چون قصد مسافرت فرنگ داشت موضوع را با اعلم الدوله در میان گذاشت تا او پیش مظفرالدین شاموساطت کند.

مسافرت اروپا، روحیه و رویه امین‌السلطان را تغییر داد و به آزادیخواهی تمایل پیدا کرد. نامه‌ای که وکیل‌السلطنه (برادر او) به عبدالله خان نوشت و درینجا طبع می‌شود گواه بر آن است. این نامه دو هفته قبل از صدور فرمان مشروطیت نوشته شده است و نامه بر روی کاغذهایی است که نام امین‌السلطان بطور برجسته بر آنها چاپ شده است. معلوم می‌شود وکیل‌السلطنه از کاغذهای برادر خود استفاده می‌کرده است.

اتابک در آغاز سلطنت محمدشاه در فرنگ بود و اعلم الدوله هم بواسطه تهدیدهای محمدعلی شاه قاجار به پاریس رفته بود. تا اینکه اتابک به ایران آمد و به رئیس‌الوزرائی رسید ولی در بهارستان به دست عباس آقا کشته شد. در راپورت‌های خفیه نویسنده‌ای که در دست است و مقداری از آنها را در پیغام و وحید طبع کرده‌ام اطلاعاتی در این خصوص هست و از جمله گزارش داده‌اند که عباس برای تماس داشتن با مرحوم آقاسید عبدالله بهبهانی به بالاخانه رفته و در گوش سید عبداللّه مطلبی گفته است.

جرمان قتل اتابک را طی مقاله‌ای در مجله "عدل ایران" که مدتی بجای تهران مصورنشر می‌شد (شماره هفتم ۲۸ خرداد ۱۳۲۲) نوشته‌ام.

حسین نقفی اعزاز

موضوع رساله‌های ادبیات در ایران

دوست ادب‌شناس و سخن‌سنج آقای دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی تذکر فرمودند یکی از موضوعهایی که باید نسبت به آن بحثی و سخنی جدی به میان آید نحوه انتخاب موضوع برای رساله دکتری ادبیات فارسی است و چون اغلب رساله‌هایی که تاکنون از دانشگاه‌های ایران گذشته است جنبه اجتهادی ندارد و از ارائه نظرهای انتقادی و علمی ابتکاری و تازه عاری است ناچار باید دید که چگونه می‌توان ازین بیسامانی و کم‌ارزشی به درآمد و راهی نشان داد که طریقه انتخاب موضوع چه گونه باشد و اصولاً چه موضوعهایی شایستگی قبول تواند داشت تا رساله‌هایی که بعنوان دکتری ادبیات فارسی از دانشگاه‌های ایران انتشار می‌یابد واجد شائنی و حیثیتی باشد. بنا براین فعلاً به اجمال سوال ایشان طرح می‌شود و اشتیاق از علاقه‌مندان خواستارست که معایب و مشکلات و احتیاجات را بیان دارند تا از مجموعه آراء و عقاید نتیجه‌ای عاید و عرضه شود. آینده